

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggs pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 12 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o)—6:o) hemställt.

GUSTAF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anmäler följande frågor om tilläggs pension åt vissa i statens tjänst anställda personer och anför därvid:

Ecklesiastikdepartementet.

1:o.

I en den 9 januari 1931 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift har f. d. adjunkten vid västra realskolan i Göteborg Carl Herman Johansson anhållit att utöver den avkortade pension, som tillerkänts honom vid avgången från adjunktsbefattningen, komma i åtnjutande av tilläggs pension på grund av tjänstgöring dels å prästerlig befattning dels vid statsunderstödd kommunal läroanstalt.

*f. d. läroverks-
adjunkten
C. H. Johans-
son.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande:

Sökanden, som är född den 31 augusti 1864, utnämndes den 25 november 1921 att från och med den 1 december 1921 vara adjunkt vid västra real-skolan i Göteborg och innehade därefter nämnda befattning, med vilken var förenad undervisningsskyldighet huvudsakligen i kristendom, intill utgången av juli månad 1930 eller således under 8 år 8 månader. Under tiden före tillträdet av sagda befattning har sökanden tjänstgjort såsom lärare vid olika statliga läroanstalter under sammanlagt 19 år 1½ månad. Härjämte har sökanden *dels* under läsåret 1903/1904 varit anställd såsom föreståndare och lärare vid Borlänge samskola, som under nämnda läsår åtnjöt statsunderstöd, *dels ock* innehaft befattning såsom kyrkoherde under tiden från och med den 1 maj 1917 till och med den 30 november 1921. Av sistnämnda tid tjänstgjorde sökanden emellertid vid statlig läroanstalt från och med den 1 maj intill vårterminens slut år 1917, vilken tjänstgöring inräknats i nyss angivna tid av 19 år 1½ månad. I övrigt åtnjöt sökanden icke någon tjänstledighet under tiden, då han innehade kyrkoherdebefattningen, och avbrott förekom icke heller i tjänstgöringen vid Borlänge samskola.

Genom statskontorets beslut den 3 juli 1930, vilket efter besvär av Johanson av kammarrätten genom utslag den 21 oktober 1930 lämnats utan ändring, har statskontoret förklarat sökanden berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten komme att äga rum, åtnjuta avkortad pension till ett belopp av 3,280 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Därvid har statskontoret, som funnit sig såsom tjänstår för erhållande av pension kunna tillgodoräkna sökanden varken den tid, varunder han varit anställd vid Borlänge samskola, eller den tid, varunder han icke innehaft annan än prästerlig befattning, beräknat sökandens tjänstetid i statens tjänst till 27 tjänstår, vadan, då sökandens pensionsunderlag utgjorde 4,000 kronor och då för erhållande av hel pension erfordrats 33 tjänstår, den sökanden tillkommande pensionen fastställt till belopp, motsvarande $\frac{27}{33}$ av pensionsunderlaget.

I ett i anledning av besvären till kammarrätten avgivet yttrande hade statskontoret uttalat, bland annat, följande:

Vad anginge anställningen vid Borlänge samskola vore det uppenbart, att denna anställning icke vore befattning eller tjänstgöring i statens tjänst och att alltså denna anställning icke kunde enligt pensionslagens bestämmelser räknas klaganden tillgodo såsom tjänstår för pension. Den omständigheten, att riksdagen på framställning i särskilt fall medgivit, att någon del av den tid, varunder vederbörande innehaft anställning vid viss statsunderstödd kommunal skola, finge räknas honom i pensionshänseende tillgodo, syntes icke kunna medföra, att sådan tjänstetid i varje fall finge tillgodoräknas såsom om sådant vore i författning medgivet.

Vad därefter anginge den tid, varunder sökanden innehaft prästerlig tjänst utan att samtidigt uppehålla lärartjänst vid statsläroverk, finge framhållas, att frågan om tillgodoräkning av prästerlig tjänstgöring såsom tjänstetid

för pension i statstjänst varit föremål för delade meningar och alltjämt kunde anses vara i någon mån tvivelaktig. Enligt för civila befattningshavares pensionsrätt gällande äldre bestämmelser, vilka ersattes av 1907 års civila pensionslag, hade prästerlig befattning ansetts kunna likställas med anställning i statens tjänst; och under första tiden efter den nya lagens tillkomst hade man varit benägen att fortsätta denna praxis, såsom framginge av Kungl. Maj:ts beslut den 18 november 1910 om avsked med pension för professorn J. O. Quensel (regeringsrättens årsbok 1910, ref. 132). Emellertid syntes en annan uppfattning av begreppet »anställning i statens tjänst» numera hava gjort sig gällande, i det att det befunnits nödigt att utverka riksdagens medgivande för att vederbörande skulle få för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna tid, varunder han innehåft prästerlig befattning (se exempelvis Kungl. Maj:ts prop. nr 137:1925 angående lektorn H. E. Scholander). Då anställningen i prästerlig befattning icke ansetts vid bestämmande av lönetur vara statstjänst, syntes sådan anställning icke heller utan vidare böra räknas såsom statsanställning i och för beräkning av tjänstår för pension enligt den civila pensionslagen.

Skolöverstyrelsen har den 12 februari 1931 avgivit infordrat utlåtande över nu förevarande ansökning och därvid anfört i huvudsak följande:

Det syntes styrelsen med billigheten överensstämmande, att sökanden finge tillgodoräkna sig tjänstgöringen såsom kyrkoherde, såsom om den varit fullgjord i statens tjänst, och att sökanden således beviljades tilläggs-pension för den tid han bestritt sådan tjänstgöring utan att därjämte innehava befattning, som enligt civila tjänstepensionslagen kunde tillgodoräknas honom.

Vad beträffade sökandens tjänstgöring såsom föreståndare vid Borlänge samskola under läsåret 1903/1904, skulle överstyrelsen finna önskvärt, att pension kunde beredas sökanden även för sagda tid. Sökanden hade genom resolution den 27 november 1903 tillerkänts rätt att under den tid, han innehade ifrågavarande anställning, åtnjuta lönetursberäkning för uppflyttning i högre lönegrad vid allmänt läroverk, och överstyrelsen ville ifråga om nämnda läroanstalt erinra därom, att densamma åtnjutit statsunderstöd från och med vårterminen 1901 till och med vårterminen 1914, att den ombildats till kommunal mellanskola från och med höstterminen 1914 under namn av Stora Tuna kommunala mellanskola, och att den numera vore ombildad till en statens samrealskola. Sökandens tjänstgöring vid omförmälda läroanstalt måste således anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet, och den erfarenhet, sökanden därunder vunnit, syntes hava varit av gagn även för hans följande arbete i statens tjänst. Med anledning härav krävde billigheten, att, i överensstämmelse med riksdagens beslut i föregående liknande fall, sökanden beviljades tilläggs-pension för $\frac{2}{3}$ av den tid, under vilken han tjänstgjort vid Borlänge samskola, eller för en tid av $\frac{2}{3}$ år.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits skulle sökandens årliga pension komma att uppgå till $\frac{32}{100}$ av 4,000 kronor eller 3,878 kronor 78 öre och, med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt, till 3,880 kronor. Da den sökanden författningsenligt tillerkända pensionen utginge med ett belopp av 3,280 kronor, komme tilläggs-pensionen att uppgå till ett belopp av 600 kronor, och syntes, med hänsyn till riksdagens och Kungl. Maj:ts vid tidigare tillfällen fattade beslut angående tilläggs-pensioner, t. ex. 1929 års riksdags beslut i fråga om f. d. adjunkten vid Vasa realskola i Stock-

holm E. O. G. Lindqvist (Kungl. Maj:ts proposition nr 27:1929, punkt 7), nu ifrågavarande tilläggspension böra utgå från och med månaden näst efter den, under vilken sökanden avgått från sin adjunktstjänst, och å sammanlagda beloppet av sökandens pension och tilläggspension böra utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att sökanden finge från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under återstående livstiden uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande avkortad pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 600 kronor för år,

dels att å sammanlagda beloppet av sökandens pension och tilläggspension finge utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

I utlåtande den 27 februari 1931 har *statskontoret* förklarat sig icke hava något att erinra mot vad skolöverstyrelsen föreslagit och sålunda tillstyrkt, att framställning avlättes till riksdagen i enlighet med skolöverstyrelsens hemställan.

*Departements-
chefen.*

Då den i ärendet avsedda tjänstgöring, som Johansson fullgjort dels i prästerlig befattning och dels såsom föreståndare och lärare vid Borlänge statsunderstödda samskola, måste anses hava varit av betydelse för hans senare verksamhet såsom ordinarie lärare vid statlig läroanstalt, tillstyrker jag, att tilläggspension på grund av nämnda tjänstgöring utverkas åt Johansson. Härvid torde emellertid tiden för Johanssons prästerliga tjänstgöring böra tillgodoräknas honom icke, på sätt ämbetsverkens förslag innebär, i sin helhet utan — liksom tjänstgöringen vid Borlänge samskola — allenast till två tredjedelar. Till stöd härför tillåter jag mig åberopa 1931 års riksdags beslut angående tilläggspension åt f. d. rektorn vid skeppsgosseskolan i Karlskrona K. J. R. Segrell (R. skr. nr 202, punkt 38).

Vid tillämpning av de av mig sålunda angivna grunderna utgör det sammanlagda antal tjänstår, efter vilket Johanssons pension av statsmedel bör bestämmas, 31 år och hela den pension, som således bör utgå till Johansson, $31/33$ av 4,000 kronor eller 3,757 kronor 57 öre och, med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet, 3,760 kronor. Då Johansson författningsenligt uppbär en pension av 3,280 kronor, bör alltså tilläggspensionen fixeras till 480 kronor.

Då jag i övrigt icke haft något att erinra mot ämbetsverkens förslag, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. adjunkten vid västra realskolan i Göteborg Carl Herman Johansson må, räknat från och med den 1 augusti 1930, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 480 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

2:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av skolöverstyrelsen med eget utlåtande den 25 augusti 1931 överlämnad skrift har f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Borås Axel Ragnar Tingvall anhållit att utöver honom vid avgången från adjunkt befattningen tillerkänd avkortad pension komma i åtnjutande av tilläggs pension på grund av tjänstgöring såsom ordinarie komminister.

*F. d. läro-
verks-
adjunkten
A. R. Ting-
vall.*

Av handlingarna i ärendet och därutöver införskaffade upplysningar framgår, att Tingvall, som är född den 11 januari 1866, under tiden från och med den 19 januari 1893 till och med den 30 april 1897 innehåft icke-ordinarie prästerlig anställning, nämligen såsom vice komminister i Klockrike-Brunneby från och med den 19 januari 1893 till och med den 30 juni 1895, såsom vice pastor i Lönneberga från och med den 1 juli till och med den 31 augusti 1895, såsom pastorsadjunkt i Hjorted från och med den 1 till och med den 30 september 1895 samt såsom vice komminister i Törnsfall från och med den 1 oktober 1895 till och med den 30 april 1896 och i Målilla-Gårdveda från och med den 1 maj 1896 till och med den 30 april 1897; att han varit ordinarie komminister i Målilla-Gårdveda från och med den 1 maj 1897 till och med den 30 april 1900 och i Östra Husby från och med den 1 maj 1900 till och med den 31 augusti 1913; att han tjänstgjort som vice kyrkoadjunkt i Borås från och med den 8 januari till och med den 18 februari 1915 samt från och med den 17 april till och med den 31 maj 1916 ävensom såsom vice komminister i samma stad från och med den 21 augusti till och med den 31 oktober 1920; att han tjänstgjort såsom partiellt vikarierande adjunkt vid Stockholms norra latinläroverk från och med den 1 mars till och med den 7 juni 1909, såsom vikarierande adjunkt vid samma läroverk från och med den 1 november 1910 till och med den 8 juni 1911 samt såsom extralärare vid Linköpings högre allmänna läroverk läsåren 1911/1912 och 1912/1913; att han innehåft ordinarie befattning såsom adjunkt vid högre allmänna läroverket i Borås från och med höstterminen 1913 till och med den 14 augusti 1931, med vilken befattning varit förenad undervisningsskyl-

dighet huvudsakligen i kristendom; att han genom beslut av statskontoret den 30 juli 1931 förklarats berättigad att från och med månaden näst efter den, da avgång från tjänsten komme att äga rum, åtnjuta en årlig pension av 2,550 kronor, motsvarande $\frac{21}{33}$ av det för honom gällande pensionsunderlaget, 4,000 kronor; att därvid tillgodoräknats honom den tid av 21 år, under vilken han tjänstgjort vid allmänna läroverk, eller tiden från och med den 1 mars till och med den 7 juni 1909 samt från och med den 1 november 1910 till avgången ur tjänst, däri således inberäknade såväl ferier som lästerminer under vissa år, då Tingvall med tjänstledighet under lästerminerna från sin komministerbefattning bestritt tjänstgöring vid allmänna läroverk.

I sitt utlåtande i ärendet har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande:

Statskontoret hade ansett sig icke kunna för pension av statsmedel tillgodoräkna Tingvall den tid av sammanlagt 12 år 9 månader 28 dagar, under vilken han enbart uppehållit befattningarna såsom ordinarie komminister i Målilla-Gårdveda och i Östra Husby pastorat eller tiden från och med den 1 maj 1897 till och med den 31 oktober 1910 med frånräknande av 8 månader, under vilka han åtnjutit tjänstledighet från sin prästerliga befattning för att genomgå provårskurs och i vilken tid även inginge huvudsakliga delen av den tjänstgöring vid allmänt läroverk, som Tingvall fullgjort under tiden den 1 mars—7 juni 1909.

Beträffande Tingvalls ansökning att för pension få tillgodoräkna den tid, under vilken han fullgjort nyssnämnda prästerliga tjänstgöring, funne sig överstyrelsen, under hänvisning till vad överstyrelsen i utlåtande den 12 februari 1931 anfört i fråga om en av f. d. adjunkten vid västra realskolan i Göteborg C. H. Johansson ingiven liknande framställning, böra tillstyrka densamma. Vid bifall till ansökningen skulle Tingvalls för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 33 hela år och hans årliga pension till det för adjunktsbefattningen gällande pensionsunderlaget, 4,000 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, syntes alltså, enär den Tingvall författning enligt tillkommande pensionen utginge med 2550 kronor, böra utgöra 1,450 kronor. Med hänsyn till Kungl. Maj:ts och riksdagens vid tidigare tillfällen fattade beslut rörande tilläggspensioner till läroverkslärare, t. ex. 1931 års riksdags beslut i fråga om f. d. lektorn G. A. S. Göransson, syntes sökanden böra erhålla rätt dels att uppbära ifrågavarande tilläggspension från och med månaden näst efter den, under vilken han avgått från sin adjunktstjänst, dels ock att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Skolöverstyrelsen har sålunda tillstyrkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Tingvall finge från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författning enligt tillkommande avkortad pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 1,450 kronor för år, samt att å sammanlagda beloppet

av Tingvalls pension och tilläggspension finge utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Statskontoret, som den 26 september 1931 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har därvid, med förmälan att statskontoret icke funnit anledning till erinran mot vad skolöverstyrelsen föreslagit, tillstyrkt, att framställning avlättes till riksdagen i enlighet med skolöverstyrelsens hemställan.

Under hänvisning till vad jag anfört i det under nästföregående punkt upptagna ärendet tillstyrker jag, att åt Tingvall utverkas tilläggspension, grundad på tillgodoräknande av två tredjedelar av tiden för hans prästerliga tjänstgöring. Inberäknat tiden för de av Tingvall före tillträddandet av befattning såsom ordinarie komminister innehavda anställningarna såsom icke-ordinarie prästman, vartill i nu förevarande avseende hänsyn jämväl torde böra tagas, omfattar nämnda tjänstgöring en tid av något över 17 år. Pension och tilläggspension torde alltså böra beräknas efter en tjänstgöringstid av $(21 + 11)$ 32 år och tillsammans bestämmas till $\frac{32}{33}$ av 4,000 kronor, d. v. s. till 3,878 kronor 79 öre eller med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet till 3 880 kronor. Då Tingvall författningens enligt uppbär en pension å 2,550 kronor, bör sålunda tilläggspensionen utgöra 1,330 kronor.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkan i övrigt av vad skolöverstyrelsen föreslagit får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Borås Axel Ragnar Tingvall må, räknat från och med den 1 september 1931, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningens enligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,330 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

3:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd den 15 juli 1931 dagtecknad skrift har f. d. adjunkten vid samrealskolan i Säffle Johannes Emil Örtqvist anhållit att utöver avkortad pension, som tillerkänts honom vid avgången från adjunktsbefattningen, komma i åtnjutande av tilläggspension på grund av tidigare tjänstgöring vid statsunderstödd enskild samskola.

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Örtqvist, som är född den 16 september 1864, tjänstgjort såsom vikarierande adjunkt vid

F. d. ad-
junkten
J. E. Ört-
qvist.

högre allmänna läroverket i Karlstad från och med den 23 mars till och med den 3 juni 1892, såsom extralärare vid nämnda skola från och med den 16 oktober till och med den 29 november 1892 samt såsom vikarierande adjunkt vid samma skola under vårterminen 1893 till och med den 11 maj; att han innehaft befattning såsom extralärare vid lägre allmänna läroverket i Åmål läsåret 1893/1894—1895/1896; att han hösten år 1899 grundat Säftele enskilda samskola, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 december 1904 erhållit statsunderstöd från och med år 1905; att han från och med höstterminen 1899 till och med höstterminen 1912 tjänstgjort såsom föreståndare för nämnda skola, vilken med ingången av år 1913 ombildades till kommunal mellanskola; att han tjänstgjort såsom vikarierande ämneslärare och t. f. rektor för sistberörda skola under vårterminen 1913 samt såsom ordinarie ämneslärare och t. f. rektor därstädes läsåren 1913/1914—1927/1928; att han, sedan läroanstalten från och med den 1 juli 1928 ombildats till en statens samrealskola, utnämnts till adjunkt vid skolan och i denna egenskap kvarstått till dess han den 30 juli 1930 erhöll avsked; att han under tiden den 1 juli 1928—30 juni 1930 tillika innehaft förordnande såsom rektor vid samrealskolan och under tiden den 1 juli—11 augusti 1930 såsom vikarie uppehållit rektorsbefattningen; att Örtqvist, vilken i egenskap av ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola från och med höstterminen 1913 blivit delägare i statens pensionsanstalt, jämlikt mom. 12 i övergångsstadgandena under kap. IV i pensionsanstaltens reglemente den 31 december 1919, sådant sagda moment lyder enligt kungörelse den 29 juni 1928 (nr 257), i pensionshänseende tillhört statens pensionsanstalt även efter övergång till statstjänst; att, då han icke ägt adjunktskompetens, hans pensionsunderlag varit detsamma som det för manlig ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola gällande, eller 3,375 kronor; att pensionsanstalten vid prövning den 18 juli 1930 av den rätt till pension, som tillkomme Örtqvist, vilken den 16 september 1929 uppnått 65 levnadsår men erhållit tillstånd att kvarstå i tjänsten, tillgodoräknat honom hans tjänstgöring dels såsom vikarierande adjunkt eller extra lärare vid statsläroverk i olika perioder under tillhoppa omkring $3\frac{9}{12}$ år, dels såsom ordinarie ämneslärare vid kommunala mellanskolan i Säftele från och med läsåret 1913/1914 till och med den 30 juni 1928, således 15 år, och dels såsom adjunkt vid samrealskolan under följande 2 år, eller sammanlagt omkring $20\frac{9}{12}$ år, avjämnat till 20 tjänstår; att pensionen följaktligen bestämts till $\frac{20}{23}$ av 3,375 kronor eller sålunda 2,045 kronor 45 öre; samt att pensionsbrev utfärdats för honom, gällande från och med den 1 augusti 1930.

Statens pensionsanstalt, som den 24 juli 1931 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har anfört, bland annat, att tjänstår för pension icke tillgodoräknats Örtqvist för vare sig hans tjänstgöring såsom föreståndare och rektor vid Säftele enskilda samskola från och med höstterminen 1899 till och med år 1912 eller hans tjänstgöring såsom vikarierande ämneslärare vid kommunala mellanskolan i Säftele vårterminen 1913. Den förra tjänstgöringen hade icke

medfört pensionsrätt enligt pensionsanstaltens reglemente, och för den senare tjänstgöringens tillgodoräknande hade erfordrats en särskild engångsavgift, som dock ej erlagts.

Då nu Örtqvist anhölle om tilläggspension på grund av den del av hans vid den enskilda samskolan fullgjorda tjänstgöring, som infallit under de 7 åren 1906—1912, ville pensionsanstalten erinra, hurusom tidigare förekommit, att i ordinarie statstjänst anställda lärare och folkskolinspektörer erhållit tilläggspension å allmänna indragningsstaten på grund av tjänstgöring vid statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt. Såsom exempel kunde åberopas 1931 års riksdags beslut om dylik tilläggspension för förre lektorn vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm G. A. S. Göransson och förre lektorn vid folkskoleseminariet i Skara Elida Sannomon (Kungl. Maj:ts prop. nr 51, punkterna 4 och 5; R. skr. nr 202, punkterna 62 och 63) samt förre folkskolinspektören N. J. Jonsson (Kungl. Maj:ts prop. nr 82, punkt 3; R. skr. nr 202, punkt 66).

För beräkning av tilläggspensionen hade $\frac{2}{3}$ av tjänstetiden vid statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt plägat tillgodoräknas. Den omständigheten, att Örtqvist begärt tilläggspension endast för 7 års tjänst vid den enskilda samskolan, borde måhända ej billigtvis hindra, att jämväl tjänstgöringen såsom vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola under förra halvåret 1913 tillgodoräknades. Hela den tjänstetid, som kunde komma i fråga, utgjorde således $7\frac{1}{2}$ år och $\frac{2}{3}$ därav utgjorde 5 år. Pensionen för Örtqvist skulle, om dessa 5 år fått tilläggas den tjänstetid, varpå den honom beviljade pensionen grundats, utgjort $2\frac{5}{33}$ av 3,375 kronor eller 2,556 kronor 81 öre. Tilläggspensionen borde således, enär den författningssenligt bestämda pensionen utgjorde 2,045 kronor 45 öre, uppgå till 511 kronor 36 öre eller i jämnt tal till 511 kronor för år. Med hänsyn till Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut i föregående liknande fall borde Örtqvist jämväl erhålla rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

På grund av vad sålunda anförts har pensionsanstalten hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, dels att Örtqvist finge från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin åerstående livstid uppbära — utöver honom författningssenligt tillkommande avkortad pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 511 kronor för år, dels ock att å sammanlagda beloppet av Örtqvists pension och tilläggspension finge utgå förhöjning enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 18 juni 1925 (nr 280).

I utlåtande den 27 augusti 1931 har *skolöverstyrelsen* anført, bland annat, att Örtqvists tjänstgöring i Säffle samskola måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till gagn för hans följande arbete vid läroanstalten efter dess ombildning först till kommunal mellanskola

och därefter till statsläroverk. Under sådana omständigheter syntes det även skolöverstyrelsen med billigheten överensstämmande, att Örtqvist beviljades tilläggspension av statsmedel.

Vad beträffar storleken av den tilläggspension, som borde beviljas Örtqvist, har skolöverstyrelsen framhållit, att Säftele samskola genom Kungl. Maj:ts brev den 16 december 1904 redan från och med år 1905 erhållit statsunderstöd och att sagda skola därefter åtnjutit dylikt understöd allt intill dess att den ombildades till statsunderstödd kommunal mellanskola. Den tjänstgöring vid nämnda skola, för vilken Örtqvist skulle tillerkännas nu ifrågasatt tilläggspension, omfattade således en tid av 8 år i stället för 7 år, såsom i ansökningen angåves. Med anledning härav syntes den tid, för vilken den ifrågasatta tilläggspensionen skulle beräknas och som enligt den av pensionsanstalten gjorda utredningen i ärendet uppginge till $\frac{2}{3}$ av $7\frac{1}{2}$ år, i stället böra beräknas till $\frac{2}{3}$ av $8\frac{1}{2}$ år eller $5\frac{2}{3}$ år. Emellertid ville överstyrelsen ytterligare framhålla, att, då pension jämlikt reglementet för pensionsanstalten hade kunnat beviljas Örtqvist för endast 20 år av den tid av $20\frac{1}{12}$ år, som, enligt vad i pensionsanstaltens yttrande i ärendet uppgåves, Örtqvist intjänat för sådan pension, även nyssnämnda $\frac{8}{12}$ år syntes kunna inräknas i den tid, för vilken den nu ifrågasatta tilläggspensionen borde beräknas. Sistnämnda tid skulle således under förut angivna förutsättningar uppgå till $6\frac{1}{3}$ år eller 6 hela år i stället för, såsom pensionsanstalten föreslagit, 5 år. Vid bifall härtill skulle Örtqvists pension, om i övrigt det i pensionsanstaltens yttrande angivna beräknings sättet tillämpades, komma att utgöra $\frac{26}{33}$ av 3,375 kronor eller 2,659 kronor 9 öre, och den tilläggspension, som borde beviljas Örtqvist, uppgå till 2,659 kronor 9 öre — 2,045 kronor 45 öre = 613 kronor 64 öre eller i jämnt kronotal 613 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har skolöverstyrelsen på så sätt tillstyrkt bifall till den av statens pensionsanstalt i ärendet gjorda hemställan, att Örtqvist finge från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande avkortad pension — en tilläggspension av 613 kronor om året, samt att å sammanlagda beloppet av Örtqvists pension och tilläggspension finge utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen 18 juni 1925 (nr 280).

I utlåtande den 26 september 1931 har *statskontoret* anført, att det syntes statskontoret rimligt, att i likhet med vad som skett i ett flertal likartade fall Örtqvist finge räkna sig tillgodo sin tjänstgöring vid den enskilda samskolan under den tid, densamma åtnjutit statsunderstöd. Mot vad skolöverstyrelsen föreslagit hade statskontoret intet att invända.

Statskontoret ville emellertid i detta sammanhang erinra, att riksdagen vid åtskilliga tillfällen medgivit, att personal, som i samband med att staten övertagit ett enskilt företag övergått i statens tjänst, fått för erhållande av

pension tillgodoräkna sig hela sin föregående anställningstid hos det enskilda företaget. Detta hade, bland annat, varit fallet beträffande personal, som trätt i domänverkets tjänst i samband med statens förvärv av enskilda skogsområden. Då här syntes föreligga ett analogt fall, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke av Örtqvists anställningstid tiden från och med år 1905, då Säffle samskola erhållit statsunderstöd, till och med vårterminen 1913 borde i förevarande hänseende oavkortad tillgodoräknas honom. Under denna förutsättning skulle — vid tillämpning i övrigt av det av skolöverstyrelsen angivna beräkningssättet — Örtqvists pension komma att utgöra $\frac{29}{33}$ av 3,375 kronor eller 2,965 kronor 90 öre och den tilläggs-pension, som i anledning härav borde beviljas sökanden, 2,965 kronor 90 öre—2,045 kronor 45 öre = 920 kronor 45 öre eller efter avrundning 920 kronor.

På sätt av den föregående redogörelsen framgår, har Örtqvist tjänstgjort vid den av honom grundade, från och med år 1905 statsunderstödda Säffle samskola intill utgången av år 1912, då skolan ombildades till kommunal mellanskola, samt därefter vid sistnämnda skola till den 1 juli 1928, då han i samband med skolans omvandling till statlig samrealskola tillträdde den ordinarie adjunktsbefattning, från vilken han den 30 juli 1930 beviljades avsked. På grund av det av statens pensionsanstalt i dess förut återgivna utlåtande omförmälda övergångsstadgandet i pensionsanstaltens reglemente har Örtqvist även efter övergången till statstjänst kvarstått såsom delägare i pensionsanstalten, i vilken han från och med läsåret 1913/1914 vunnit delaktighet i egenskap av ordinarie ämneslärare vid den kommunala mellanskolan. För den tid, varunder Örtqvist sålunda såsom statlig befattningshavare varit delägare i pensionsanstalten, hava av statsmedel gäldats de pensionsavgifter, som enligt anstaltens reglemente ankomma på delägarers huvudman.

Vid pensionens bestämmande har Örtqvist icke kunnat av pensionsanstalten tillgodoräknas vare sig den tid av 8 år, varunder Säffle samskola under Örtqvists tjänstgöring därstädes åtnjutit statsunderstöd, eller vårterminen 1913, då han innehaft befattning såsom extra ordinarie ämneslärare vid den kommunala mellanskolan. Enär emellertid nu angivna tjänstgöring, omfattande tillhoppa 8 $\frac{1}{2}$ läsår, måste anses hava varit av betydelse för Örtqvists senare lärarverksamhet, synes Örtqvist böra på grund av densamma komma i åtnjutande av tilläggs-pension. Beträffande beräkningen av denna ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag. I överensstämmelse med detta förslag och i enlighet med de grunder, som i regel tillämpats vid tillgodoräkning i pensionshänseende av utomstatlig tjänstgöring, förordar jag, att allenast två tredjedelar av tiden för Örtqvists ifrågavarande tjänstgöring tagas i betraktande vid tilläggs-pensionens bestämmande. Jag anser mig så-

*Departements-
chefen.*

lunda icke kunna förorda, att omförmälda tjänstgöring, på sätt statskontoret ifrågasatt, i sin helhet tillgodoräknas Örtqvist.

Då Örtqvist för pension från statens pensionsanstalt intjänat omkring 20 år 8 månader, utgör vid tillämpning av nyss angivna grunder den sammanlagda tjänstetid, för vilken Örtqvist bör komma i åtnjutande av pension, omkring $26\frac{1}{3}$ år ($20\frac{8}{12} + \frac{2}{3} \times 8\frac{1}{2}$). Sammanlagda pensionsförmånen bör i enlighet härmed beräknas till $\frac{26}{33}$ av 3,375 kronor eller 2,659 kronor 9 öre och tilläggspensionen till (2,659 kronor 9 öre — 2,045 kronor 45 öre =) 613 kronor 64 öre eller, avrundat till närmaste med tolv jämnt delbara tal, 612 kronor. Tilläggspensionen synes böra utgå från och med den 1 januari 1932 och, på sätt av statens pensionsanstalt föreslagits, bestridas från allmänna indragningsstaten.

Under återopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. adjunkten vid samrealskolan i Säftele Johannes Emil Örtqvist må, räknat från och med den 1 januari 1932, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 612 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

4:o.

*F. d. första
lärarinnan
Elin Sofia
Hallengren.*

Med eget utlåtande den 29 augusti 1931 har skolöverstyrelsen överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd, den 29 juli 1931 dagtecknad skrift, däri f. d. första lärarinnan vid samrealskolan i Trälleborg Elin Sofia Hallengren anhållit att utöver den avkortade pension, som tillerkänts henne vid avgången från lärarinnebefattningen, komma i åtnjutande av tilläggspension på grund av tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter före inträdet i statstjänst.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Elin Hallengren, som är född den 3 december 1869, innehade befattning såsom ämneslärarinna vid samrealskolan i Södertälje läsaren 1910—1920 och såsom första lärarinna vid samrealskolan i Trälleborg läsaren 1920—1930; att hon den 1 juli 1930 avgick från sin sistnämnda befattning; att statskontoret genom beslut den 26 juni 1930 beviljat henne avkortad pension med 1,710 kronor, att utgå jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinhavares rätt till pension; att därvid, då hon ansetts innehava 19 tjänstår i statens tjänst, pensionen bestämts till $\frac{19}{30}$ av det för henne gällande pensionsunderlaget, 2,700 kronor; att Elin Hallengren före tillträdet

av statstjänst innehåft anställning såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid följande enskilda läroanstalter, nämligen under läs-åren 1894—1896 vid elementarskolan för flickor i Ängelholm, under läs-åren 1896—1907 vid högre elementarläroverket för kvinnlig ungdom i Halmstad, under läsåret 1907—1908 vid högre elementarskolan för flickor i Hälsingborg, under vårterminen 1909 vid Anna Sandströms skola i Stockholm och under läsåret 1909—1910 vid Saltsjöbadens samskola; samt att hon under tiden för sin anställning vid nämnda enskilda läroanstalter åtnjutit tjänstledighet under endast 14 dagar.

Skolöverstyrelsen har i sitt utlåtande över ansökningen anfört, bland annat, följande:

Överstyrelsen ville erinra därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen i vissa tidigare fall bifallit liknande ansökningar. Så hade 1931 års riksdag beviljat ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor Anna Sofia Sondén och första lärarinnan vid samrealskolan i Amål Lilly Emilia Högdahl tilläggs pensioner, beräknade för $\frac{2}{3}$ av den tid, under vilken var och en av dem bestritt tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter (Kungl. Maj:ts prop. nr 180:1931, punkterna 1 och 2, R. skr. nr 202:1931, punkterna 71 och 72). Av de enskilda läroanstalter, vid vilka Elin Hallengren tjänstgjort, hade elementarskolan för flickor i Ängelholm, högre elementarläroverket för kvinnlig ungdom i Halmstad, högre elementarskolan för flickor i Hälsingborg och Anna Sandströms skola i Stockholm åtnjutit statsunderstöd de år, då sökanden tjänstgjorde vid skolorna, under det att Saltsjöbadens samskola visserligen icke åtnjutit statsunderstöd läsåret 1909—1910, då sökanden var anställd därstädes, men varit ställd under läroverksöverstyrelsens inseende alltsedan höstterminen 1906. I fråga om Elin Hallengrens tjänstgöring vid nämnda läroanstalter ville överstyrelsen framhålla, att densamma måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till stort gagn för hennes följande arbete i statens tjänst. Under sådana omständigheter syntes det överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att även sökanden beviljades tilläggs pension av statsmedel.

Beträffande storleken av den tilläggs pension, som kunde beviljas Elin Hallengren för ifrågavarande tjänstgöring, syntes densamma böra beräknas i överensstämmelse med det sätt, varpå nyssnämnda av 1931 års riksdag beviljade tilläggs pensioner till ämneslärarinnorna Högdahl och Sondén beräknats. Under sådan förutsättning skulle vid beräklandet av nu ifrågavarande tilläggs pension böra tillgodoräknas sökanden intill $\frac{2}{3}$ av den till 15 år 20 veckor uppgående tid, under vilken hon tjänstgjort vid enskilda läroanstalter, som under den tid, då hon där tjänstgjort, varit statsunderstödda eller, vad beträffade Saltsjöbadens samskola, utan att åtnjuta statsunderstöd varit ställd under överstyrelsens inseende, eller 10 hela år.

Vid bifall härtil skulle Elin Hallengrens sammanlagda för stats pension beräkneliga tjänstetid uppgå till 29 år och, då hon vid avgången åtnjutit avlöning i högsta lönegraden för ämneslärarinna vid allmänt läroverk hennes årliga pension komma att uppgå till $\frac{29}{30} \times 2700$ kronor eller 2,610 kronor. Den tilläggs pension, som skulle kunna beviljas henne, syn-

tes alltså, enär den henne författningsenligt tillkommande pensionen uppginge till ett belopp av 1,710 kronor, utgöra 900 kronor. Av handlingarna framginge emellertid, att Elin Hallengren från svenska lärarinnornas pensionsförening åtnjöte en årlig pension av 90 kronor, och att av detta belopp 38 kronor utginge på grund av statsbidrag och för dettas erhållande erlagda pensionsavgifter och resten, 52 kronor, på grund av frivilligt inbetalade avgifter. Fråga kunde därför uppstå, huruvida med anledning härav någon minskning skulle göras i det nyss beräknade beloppet för den ifrågasatta tilläggs pensionen. Då 1931 års riksdag beviljade tilläggs pension till de förutnämnda lärarinnorna Högdahl och Sondén, hade sådant avdrag gjorts med anledning därav, att i annat fall för vardera av dem det sammanlagda pensionsbeloppet skulle hava överstigit det för henne gällande pensionsunderlaget. Vad nu Elin Hallengren beträffade uppginge den till henne författningsenligt utgående pensionen, den nyss beräknade tilläggs pensionen och hennes pension från svenska lärarinnornas pensionsförening till ett sammanlagt belopp av 2,700 kronor eller samma belopp som det för henne gällande pensionsunderlaget. Vidare vore i överensstämmelse med den praxis, som plägade tillämpas vid ärenden av ifrågavarande slag, förut angivna belopp för den ifrågasatta tilläggs pensionen beräknad till endast $\frac{2}{3}$ av det belopp, som skulle hava utgått till henne, om hon under hela den tid, då hon tjänstgjort vid de enskilda läroanstalterna, inbetalat pensionsavgifter till statsverket. Då således härigenom beloppet av den för henne ifrågasatta tilläggs pensionen redan minskats med $\frac{1}{3}$ eller så stort belopp, som plägade anses grunda sig på de av vederbörande sökande erlagda pensionsavgifter, syntes minst den del av den till henne från svenska lärarinnornas pensionsförening utgående pensionen, som grundade sig på de av henne frivilligt erlagda pensionsavgifterna, böra anses motsvara sagda tredjedel och icke avdragas från det belopp av 900 kronor, vartill tilläggs pensionen beräknats. Nyssnämnda belopp av 900 kronor syntes därför böra minskas med högst ett belopp av 38 kronor, eller till lägst 862 kronor.

Vidkommande slutligen den Elin Hallengren tillkommande pensionsförhöjningen enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstilllägg, torde desamma, i överensstämmelse med 1931 års riksdags förenämnda beslut rörande ämneslärarinnorna Sondén och Högdahl, böra beräknas på ett sammanlagt belopp av 2,610 kronor.

Vad beträffade den tidpunkt, från vilken nu ifrågavarande tilläggs pension borde beviljas, syntes, enär Elin Hallengren ingivit sin ansökan ett helt år efter det hon erhållit avsked, tilläggs pensionen, i överensstämmelse med 1930 års riksdags beslut rörande tilläggs pension för ämneslärarinnan Ahman, böra utgå från och med den 1 januari 1932.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, dels att Elin Hallengren finge från och med den 1 januari 1932 under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 862 kronor för år, dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstilllägg finge för henne beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2.610 kronor.

Statskontoret, som den 26 september 1931 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har därvid anfört följande:

Såsom av skolöverstyrelsen framhållits hade riksdagen i åtskilliga fall medgivit rätt för lärare att för erhållande av pension få tillgodoräkna sig ^{2,3} av den tid, varunder tjänstgöring fullgjorts vid statsunderstödd enskild läroanstalt. Statskontoret funne skäligt, att jämväl sökanden beviljades dylik förmån i avseende å sin tjänstgöring vid elementarskolan för flickor i Ängelholm under läsåren 1894—1896, vid högre elementarläroverket för kvinnlig ungdom i Halmstad under läsåren 1896—1907, vid högre elementarskolan för flickor i Hälsingborg under läsåret 1907—1908 samt vid Anna Sandströms skola i Stockholm under vårterminen 1909, vilka läroanstalter åtnjutit statsunderstöd under den tid, sökanden varit anställd därstädes.

Skolöverstyrelsen hade emellertid föreslagit, att Elin Hallengren därjämte skulle i pensionshänseende få räkna sig tillgodo sin tjänstgöring vid Saltsjöbadens samskola under läsåret 1909—1910, ehuru nämnda läroanstalt, som visserligen alltsedan höstterminen 1906 stått under läroverksöverstyrelsens inseende, under ifrågavarande läsår icke varit statsunderstödd. Statskontoret ansåge sig därvid böra bringa i erinran ett av 1929 års riksdag (R. skr. nr 215, punkt 79) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om tilläggspension åt vissa lärare och lärarinnor i ämnet gjort principuttalande av följande innehåll:

»Emellertid har riksdagen uppmärksammat, att i vissa av dessa fall tid, som ifrågasatts till tillgodoräkning, avser tjänstgöring vid läroanstalter, vilka vid ifrågavarande tider icke varit statsunderstödda. Riksdagen, som tagit i övervägande vad skolöverstyrelsen i avgivet utlåtande anfört i detta hänseende, vill visserligen icke förneka, att skäl stundom torde kunna anföras för tillgodoräkning av tjänstgöringstid vid enskild läroanstalt, även om densamma icke vid denna tid erhållit det erkännande från det allmännas sida, som kan anses ligga i statsunderstödet. Riksdagen har dock — under erinran, att i ärendet åberopade tidigare riksdagsbeslut om tilläggspension åt lärarinnor avsett tjänstgöringstider, under vilka vederbörande läroanstalt åtnjutit statsunderstöd — ansett sig icke böra förorda ett beslut, som skulle kunna tagas till intäkt för ett mera allmänt medgivande i dylik riktning, utan att äga tillfälle till bedömning av de konsekvenser, ett sådant beslut skulle kunna medföra särskilt med tanke på de omläggningar av såväl det statliga som det enskilda skolväsendet, vilka blivit eller komma att bliva en följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av undervisningsväsendet.»

Med hänsyn till detta riksdagens uttalande funne statskontoret sig icke kunna biträda skolöverstyrelsens förslag i nu nämnt hänseende.

Av handlingarna i ärendet framginge vidare, att sökanden från svenska lärarinnornas pensionsförening uppbure en årlig pension av 90 kronor, varav 38 kronor utginge på grund av de statsbidrag, som föreningen erhållit, och återstoden, 52 kronor, på grund av frivilligt erlagda avgifter. I olikhet med vad skolöverstyrelsen i sådant avseende föreslagit ansåge statskontoret, att avdrag borde göras jämväl med sistnämnda belopp från den tilläggspension, som kunde komma att tillerkännas Elin Hallengren. Ett stöd härför ansåge sig statskontoret finna i vad 1931 års riksdag i sin skrivelse nr 202, punkt 71, anfört i anledning av ifrågasatt tilläggspension åt ämneslärarinnan Söndén.

Med hänsyn till vad sålunda anförts funne statskontoret Elin Hallengren böra tillgodoräknas en tid av ytterligare 9 år. Sökandens pension skulle sålunda komma att uppgå till $\frac{28}{30}$ av 2,700 eller 2,520 kronor. Då, såsom förut omförmålt, avdrag borde göras med hela det från svenska lärarinnornas pensionsförening utgående pensionsbeloppet, 90 kronor, skulle sökanden tillkommande tilläggspension alltså utgöra 720 kronor (2,520 — 1,710 — 90 = 720).

Skolöverstyrelsens framställning i övrigt hade icke givit statskontoret anledning till erinran.

*Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med vad som förekommit i tidigare liknande fall synes Elin Sofia Hallengren böra i pensionshänseende få räkna sig till godo två tredjedelar av sin tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Däremot anser jag i likhet med statskontoret skäl icke föreligga att tillgodoräkna sökanden hennes tjänstgöring vid Saltsjöbadens samskola, vilken skola icke åtnjuter statsunderstöd under det läsår sökanden varit anställd därstädes.

Beträffande frågan, i vad mån från den med hänsyn till sålunda bestämt antal tjänstår uträknade tilläggspensionen avdrag bör göras för den pension, som av sökanden åtnjutes från svenska lärarinnornas pensionsförening, ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag. Mellan nu ifrågavarande pensionsfråga och de av ämbetsverken omförmålda, vid 1931 års riksdag behandlade framställningarna om tilläggspension åt lärarinnorna Sondén och Högdahl, föreligger skiljaktighet så tillvida, att den sammanlagda tjänstetid, efter vilken för sistnämnda lärarinnor pension jämte tilläggspension beräknades, uppgick till för erhållande av hel pension föreskriven tjänstålder, under det att motsvarande tjänstetid för Elin Sofia Hallengren understiger vad som erfordras för hel pension. Även om icke någon som helst reduktion verkställdes med hänsyn till pensionen från pensionsföreningen, skulle på grund härav Hallengrens sammanlagda pensionsförmåner icke komma att överstiga ett belopp, motsvarande hel pension. Skolöverstyrelsens å detta förhållande grundade förslag om avdrag från tilläggspensionen med den del av pensionen från pensionsföreningen, som utgår på grund av statsbidrag och för statsbidrags utbekommande erlagda avgifter, synes mig motiverat och torde vara förenligt med den principiella ståndpunkt, varåt riksdagen givit uttryck i sin skrivelse angående tilläggspension åt de förenämnda lärarinnorna Sondén och Högdahl.

I enlighet med de av mig sålunda förordade beräkningsgrunderna bör tilläggspensionen åt Elin Sofia Hallengren bestämmas till (2,520 — 1,710 — 38 =) 772 kronor.

I fråga om den tidpunkt, från vilken tilläggspension bör utgå, tillstyrker jag ämbetsverkens förslag.

Riksdagens medgivande synes även böra utverkas därtill, att pensionsförhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280)

och dyrtidstillägg må av Hallengren åtnjutas å ett sammanlagt belopp av 2,520 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att f. d. första lärarinnan vid samrealskolan i Trälleborg Elin Sofia Hallengren må, räknat från och med den 1 januari 1932, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 772 kronor för år,

dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för Elin Sofia Hallengren må beräknas å ett sammanlagt belopp av 2,520 kronor.

5:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har f. d. folkskolinspektören, filosofie doktorn Knut Bernhard Kjellmark, som vid avgången från folkskolinspektörsbefattningen tillerkänts avkortad pension, anhållit att komma i åtnjutande av tilläggs pension på grund av tidigare utom statens tjänst fullgjord tjänstgöring såsom folkskolinspektör och såsom lärare.

*F. d. folkskolinspektören
K. B. Kjellmark.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Kjellmark, som är född den 29 oktober 1866, tjänstgjorde såsom vikarierande andre lärare vid Värmlands läns folkhögskola och den därmed förenade lantmannaskolan under läsåren 1899/1900 och 1900/1901 med undervisningsskyldighet i historia, nationalekonomi, geografi, geologi, zoologi, fysik, litteraturhistoria och välskrivning; att han innehade befattning såsom andre lärare vid Jämtlands läns folkhögskola under tiden den 15 oktober 1901—den 31 december 1904, därvid han undervisade huvudsakligen i modersmålet, naturvetenskapliga ämnen, räkning och sång; att han uppehöll förordnande såsom statens folkskolinspektör i Kronobergs län under åren 1905—1909; att han var anställd såsom Malmö stads folkskolinspektör under åren 1910—1916 samt från och med början av höstterminen 1911 jämsides med sistnämnda befattning tjänstgjorde såsom föreståndare för och lärare vid Malmö seminarium för utbildande av småskollärarinnor, lärarinnor vid mindre folkskola samt biträdande lärarinnor vid folkskola; att han uppehöll förordnande såsom statens folkskolinspektör i Smålands södra inspektionsområde under åren 1917 och 1918; att han den 11 oktober 1918 konstituerades och förordnades att från och med den 1 januari 1919 vara folkskolinspektör i nyssnämnda inspektionsområde, vilket konstitutorial av Kungl. Maj:t den 10 oktober 1919 förklarades från och med den 1 januari 1920 av-

se Sydsmålands mellersta inspektionsområde; att han genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 oktober 1931 beviljades avsked från och med den 30 i samma månad; att han genom beslut av statskontoret den 1 oktober 1931 förklarades berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten efter uppnådd levnadsålder av 65 år komme att äga rum, under återstående livstiden åtnjuta avkortad pension till belopp av 3,270 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension; att därvid såsom tjänstår tillgodoräknats honom allenast den tid, varunder han tjänstgjort såsom statens folkskolinspektör, eller alltså åren 1905—1909 samt tiden från och med ingången av år 1917; att sammanlagda tjänstetiden i stats-tjänst sålunda beräknats till 19 år 9 månader 29 dagar; samt att, då för hel pension erfordrats 25 tjänstår, hans pension alltså bestämts till $\frac{10}{25}$ av det för honom jämlikt kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 520) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m. gällande pensionsunderlaget, 4,300 kronor, eller alltså efter föreskriven avrundning 3,270 kronor.

Skolöverstyrelsen, som den 3 november 1931 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, har därvid anfört huvudsakligen följande:

Såsom av utredningen i ärendet framginge, hade Kjellmark, vilken vid avgången från sin folkskolinspektörstjänst hade att åberopa en sammanlagd tjänstgöring i statens tjänst av 19 år 9 månader 29 dagar, dessutom haft sin verksamhet förlagd till folkundervisningens område under en tid av omkring 12 år. Att denna hans verksamhet varit av direkt allmännyttig beskaffenhet, liksom att den varit till särskilt gagn för hans arbete såsom folkskolinspektör, syntes vara otvivelaktigt.

Överstyrelsen ville erinra därom, att 1930 och 1931 års riksdagar med bifall till av Kungl. Maj:t gjorda framställningar beviljat folkskolinspektörerna E. E. Svansson och N. J. Jonsson tilläggs pensioner, grundade på tillgodoräknande av $\frac{2}{3}$ av viss tjänstgöring utom statens tjänst (R. skr. nr 369: 1930, punkt 83, och 202: 1931, punkt 66).

Därest Kjellmark finge tillgodoräkna sig $\frac{2}{3}$ av sin förutnämnda tjänstgöring utom statens tjänst, komme hans pensionsförmåner att uppbringas till samma belopp som hel tjänstepension för folkskolinspektör. Den tilläggs pension, som skulle kunna tillerkännas Kjellmark, skulle alltså utgöra skillnaden mellan 4,300 kronor och 3,270 kronor eller 1,030 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Kjellmark finge, räknat från och med den 1 november 1931, under sin återstående livstid, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggs pension å 1,030 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Statskontoret har efter remiss avgivit utlåtande i ärendet den 23 november 1931 och därvid anfört, bland annat, följande:

Såsom framginge av handlingarna, hade Kjellmark varit anställd under fem år såsom lärare vid folkhögskola samt under sju år såsom folkskolinspektör i Malmö stad och under större delen av sistnämnda period jämväl såsom föreståndare och lärare vid Malmö lärarinneseminarium. På grund härav och då, såsom skolöverstyrelsen erinrat, tilläggs pensioner under liknande förhållanden beviljats folkskolinspektörerna E. E. Svänsson och N. J. Jonsson, tillstyrkte statskontoret — som icke funnit anledning till erinran mot vad skolöverstyrelsen föreslagit — vidtagande av åtgärd i enlighet med överstyrelsens hemställan.

Såsom skolöverstyrelsen och statskontoret framhållit, har riksdagen vid tidigare tillfällen beviljat folkskolinspektör tilläggs pension, grundad på tillgodoräknande i viss utsträckning av icke-statlig tjänstgöring, som ansetts hava varit av väsentlig betydelse för vederbörandes lämplighet såsom folkskolinspektör. Enahanda skäl, som föranlett sålunda lämnade medgivanden, synas mig föreligga även i nu förevarande fall. Jag tillstyrker sålunda, att Kjellmark i enlighet med myndigheternas förslag beredes en tilläggs pension att utgå med ett årligt belopp av 1,030 kronor, motsvarande skillnaden mellan det för folkskolinspektörstjänst gällande pensionsunderlaget och den till Kjellmark författningsenligt utgående pensionen. Föreskrift synes, på sätt ämbetsverken även föreslagit, böra meddelas, att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) må åtnjutas å sammanlagda pensionsbeloppet.

*Departement-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. folkskolinspektören, filosofie doktorn Knut Bernhard Kjellmark må, räknat från och med den 1 november 1931, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,030 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Jordbruksdepartementet.

6:o.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har f. d. överassistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet Pehr Karl Wilhelm Bolin gjort framställning om erhållande av pension, såsom om han innehaft befattning som avdelningsföreståndare vid centralanstalten. Tillika har Bolin anhållit, att, därest sådan förmån ej skulle kunna beredas honom, han måtte få komma i åtnjutande av tilläggs pension — ut-

*f. d. över-
assisten-
ten P. K. W.
Bolin.*

över honom tillagd avkortad pension såsom överassistent — till belopp, motsvarande skillnaden mellan hel pension för överassistent och den honom tillerkända avkortade pensionen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Bolin är född den 4 november 1865; att han från och med den 19 april 1900 intill utgången av år 1906 enligt förordnande av lantbruksakademien tjänstgjorde såsom föreståndare för centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök; att han vid upprättandet den 1 januari 1907 av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet förordnades att uppehålla överassistenttjänsten vid centralanstaltens avdelning för jordbruk och växtodling samt den 25 januari 1907 av Kungl. Maj:t utnämndes till ordinarie innehavare av samma tjänst; att han genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 oktober 1931 beviljades avsked från och med den 5 november samma år; att statskontoret den 15 oktober 1931 förklarade Bolin berättigad att från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten komme att äga rum, under återstående livstiden åtnjuta en avkortad pension till belopp av 5,496 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension; samt att vid bestämmandet av nämnda pensionsbelopp, som efter föreskriven jämföring motsvarar $\frac{24}{25}$ av det för Bolin såsom överassistent gällande pensionsunderlaget, 5,724 kronor (lönegrad B 26), såsom tjänstår tillgodoräknats Bolin allenast tiden efter ingången av år 1907, då han tillträdde förordnande såsom överassistent.

Till stöd för sin framställning att bli tillerkänd pension såsom avdelningsföreståndare vid centralanstalten har Bolin anfört, att orsaken till att han icke vunnit befordran till avdelningsföreståndare vore att söka i särskilda omständigheter, vilka icke hade avseende å hans kompetens, varjämte Bolin framhållit, bland annat, att hans tjänsteuppgift såsom ledare av centralanstaltens underavdelning för växtodling inneburit ungefär samma ansvar och i realiteten också varit av samma art och omfattning som den, avdelningsföreståndaren haft sig ålagd, detta ej blott beträffande löpande göromål utan även i fråga om skyldighet att delta i handläggandet av andra centralanstaltens verksamhet berörande ärenden.

Såsom skäl för sin hemställan om erhållande av tilläggspension å överassistenttjänsten har Bolin åberopat den av honom före tillträdet av statstjänst innehavda anställningen såsom föreståndare för centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som avgivit infortrat utlåtande i ärendet den 11 november 1931, har därvid anfört, bland annat, följande:

I fråga om Bolins föreliggande anhållan att bli tilldelad pension i likhet med avdelningsföreståndare vid centralanstalten torde styrelsen en-

dast hava att yttra sig rörande arten av de med Bolins befattning såsom överassistent förenade tjänsteåliggandena. Enligt den för centralanstalten gällande instruktionen den 18 juni 1926 omfattade anstalten sex avdelningar, av vilka avdelningen för jordbruk och växtodling vore uppdelad på en underavdelning för jordbruk och en underavdelning för växtodling. Den förstnämnda underavdelningen hade till uppgift att verkställa undersökningar och utredningar rörande jordens bearbetning och gödning m. m. Underavdelningen för växtodling åter hade till uppgift att verkställa undersökningar och utredningar rörande de olika åkerbruksväxternas odlingsvärde m. m. samt angående ogräsen bekämpande. Föreståndaren för avdelningen för jordbruk och växtodling hade tillika den direkta ledningen av verksamheten vid underavdelningen för jordbruk, under det att överassistenten vid avdelningen utövade närmaste ledningen av verksamheten vid underavdelningen för växtodling. Föreståndaren företrädde jämlikt gällande instruktion avdelningen i alla ärenden rörande dess arbetsområde utom sådana, som direkt sammanhänge med den av överassistenten ledda underavdelningens verksamhet. Beträffande sistnämnda kategori av ärenden vore överassistenten vid verksamhetens utövande ansvarig direkt inför styrelsen.

Vad därefter anginge Bolins framställning att bliva tillerkänd fyllnadspension till belopp, motsvarande skillnaden mellan överassistent i lönegrad B 26 tillkommande hel pension och den honom tillagda avkortade pensionen, ville styrelsen erinra därom, att kostnaderna för den särskilda centralanstalt för hushållningssällskapens lokala fältförsök, som förelunnits, innan den genom beslut av 1905 års riksdag upprättade centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet den 1 januari 1907 trädde i verksamhet, och som närmast sysslade med lokala gödslings- och andra växtodlingsförsök, med tillskott av statsmedel bestritts av de olika hushållningssällskapen samt att verksamheten vid densamma fortgått från år 1900 under lantbruksakademiens överinseende och under närmaste ledningen av en utav akademien tillsatt styrelse. Styrelsen ansåge, att det arbete, som Bolin haft att utföra å sin befattning såsom föreståndare för hushållningssällskapens centralanstalt, varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och måste anses väl jämförbart med det arbete, som sedermera ålegat honom i egenskap av överassistent vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen tillstyrkt, att Bolin, utöver den honom genom statskontorets beslut den 15 oktober 1931 tillerkända avkortade pensionen å 5,496 kronor, måtte komma i åtnjutande av en årlig fyllnadspension av 228 kronor.

Statskontoret har efter remiss avgivit utlåtande i ärendet den 28 november 1931 och därvid anført, att, såvitt statskontoret kunde finna, sådana omständigheter icke blivit i ärendet förebragta, att Kungl. Maj:t skulle kunna utan risk för vittgående konsekvenser av betänklig art bereda Bolin pension, såsom om han innehaft befattning såsom avdelningsföreståndare vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Beträffande framställningen i vad den ävsåge utverkande av sådan tilläggspension åt Bolin, att han komme i åtnjutande av hel pension såsom överassistent, har statskontoret anført, bland annat, följande:

Tiden den 19 april 1900—den 31 december 1906, varunder Bolin varit föreståndare för centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök, hade icke författningsenligt kunnat tillgodoräknas honom i pensionshänseende. Det ville dock synas statskontoret, som om här föreläge ett fall, där riksdagens medgivande borde utverkas till åtnjutande av en tilläggs-pension såsom plägade äga rum i fall, där vederbörande före statsanställningen utövat för statstjänsten betydelsefull verksamhet och särskilt där den institution, vid vilken verksamheten utövats, övertagits av staten och vederbörande då övergått i statens tjänst. Den statliga centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet syntes kunna betraktas såsom en direkt fortsättning av den hushållningssällskapens försöksverksamhet, vid vilken Bolin under åren närmast före 1907 varit anställd.

På grund härav och då allenast ett år fattades i den tid av 25 år, som skulle hava erfordrats för tillerkännande av hel pension åt Bolin, syntes skillnadsbeloppet, 228 kronor, böra utverkas såsom tilläggs-pension åt honom.

Statskontoret har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att Bolin finge från och med den 5 november 1931, då han efter erhållet avsked från överassistentbefattningen tillträtt honom författningsenligt tillagd avkortad pension å 5,496 kronor, under återstående livstiden åtnjuta en tilläggs-pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 228 kronor för år räknat.

Departements-
chefen.

Beträffande framställningen i vad den avser beredande åt Bolin av pension till samma belopp, som tillkommer avdelningsföreståndare vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, finner jag mig icke kunna tillstyrka densamma.

Däremot anser jag mig på de av myndigheterna anförda skäl böra biträda den av Bolin alternativt gjorda hemställan om pension åt honom till belopp, motsvarande hel pension å överassistentbefattningen. Jag förordar, att Bolin må för nyssnämnda ändamål i erforderlig omfattning tillgodoräkna sig sin tjänstgöring såsom föreståndare för centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök och således, utöver honom redan tillagd avkortad pension, komma i åtnjutande av en tilläggs-pension å allmänna indragningsstaten i enlighet med myndigheternas förslag. Till närmare upplysning angående den av centralanstalten för hushållningssällskapens lokala fältförsök bedrivna verksamheten samt rörande denna verksamhets överflyttande å den nuvarande centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet tillåter jag mig hänvisa till vad därom anförts under nionde huvudtiteln (sid. 42 och 70) i 1905 års statsverksproposition.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. överassistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet Pehr Karl Wilhelm Bolin må, räknat från och med den 5 novem-

ber 1931, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 228 kronor för år.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o)—6:o) hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.